

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZÍNHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . . . 12 korona.
Fél évre . . . . . 6 „
Negyed évre . . . . . 3 „
Videki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1 e földszint balra. (Piac felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dozsa György könyvelő kezeihez is.

DONOGAN ÉS SOMOSSY DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehér-nemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK!! ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS!!

Uj idők.

Soha nem látott, soha nem hallott szörnyűséges vihar száguld keresztül mindeneken a világ felett. Fél-évszázad alatt lekötött romboló erők szabadjára eresztett furiái tombolnak nyugaton úgy, mint északon és délen...

Csodálatos eszmék, felfogások, életnézetek kelnek kriptásirjaikból s kigunyolt, megcsufolt emberi erények, köztük: a *harcivitézség*, *halálmegvetés*, *hazaszeretet*, frissen felvértezve lesznek urrá a virágos mezők felett. És imára kulcsolódnak az istentagadók kezei és elfoglalja újból csillagtrónusát a hit, melynek ereje porba gázolja a mindennemű gazságokat s diadalok babérkoszorújával ékesíti a jócselekedetek, vérrel szentelt istenies és emberi törekvések márványhomlokát. Micsoda legendás, gyönyörűséges időköt élnek azok, akik gondolkodni szeretnek...

Az *Istenség* eszméjét vallók körül nem vihog már a cinikus röhej. A gögös gall-ivadék, a francia 30 év óta mostanában imádkozott először... Összetörten, félig halálrakinozottan kezdi megösmerni újra azt az Istent, melyet megtagadott s akinek megelevenedett visszatorló ereje hegyezte ki az istenfélő németek sok millió szuronyait. Meddő kéjek városa: Páris halálra sebzett dől bele az erkölcstelenségek által ásott sirgödörbe...

A Tudományok felkent papjai ajkáról csodálatos szavakat hallunk elröppenni... Az ősi *Alma Mater* ilyenkor a csöndes Béke fehér szárnyai alá hívogatta a tudományra szomjuhozókat... És most a hosszú évtizedek alatt, végnélküli áldozatokkal megteremtett debreceni Egyetem majdan dicsőséges krónikájának legelső fehér lapjára hadbahiró szózatot ír a Rector s az ifjak vezére így kiált fel: — Legyen büszke Magyarország arra valamikor, hogy a debreceni tudományegyetemnek az Ur 1914-ik évében, tehát megnyitásakor, nem volt egyetlen hallgatója sem.

Micsoda legendás idők! Mintha nem is tegnap lett volna, mikor komoly tudós agyvelők azt követelték, hogy ne tanítsa a jövőben a Történelem a vitézi harcokat, mert hiszen a modern műveltség nem ismerheti el példát nyújtóknak a „dicsőséges gyilkolások“-at.

Mintha nem a tegnapi harcok közül való lenne az, amelyet tanárok, tanítók indítottak a vallásnak, mint tantárgynak kiakolbólitása végett az iskolákból??!

Hol van ez a tegnap?! És vajjon a nagyon megváltozott felfogások jelenje után, mit hoz a jövő?!

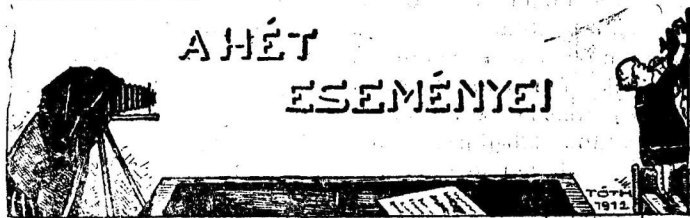
Hát új időköt fog hozni és friss vért a világtörténelem petyhüdt vérkeringésébe.

Önmagukat kiélt nemzetek megmérgezett vérének lecsapolását végzik el a mai gyilkos harcok, a tultengő materializmus tulzottságát rombolják szét a hármasszövetség német-osztrák és magyar ágyugolyói. Az álnok kétszínűségek, embertelenül önös célok hulláit temetik maguk alá a majdan betömött lövés árkok. Ez a harc a világot megtanítja arra, hogy eleven ereje nincs másnak a világtörténelem harcaiban, csak az örök igazságoknak, amelyek ideig-óráig megcsufolhatók, felboríthatók, de csak azért, hogy annál nagyobb erővel keljenek életre.

Azok, akik a jövődö békés korszakot megérik, új emberek lesznek a tegnapiakhoz képest, a megváltozott új időkben s a debreceni Alma Mater *Ora et labore* jelgégjét nem fogják üres, kongó frázisnak tekinteni, hanem egyetlen komoly életcélukul látják majd a becsületes munka szeretetét az egy örök Isten dicsérete mellett.

Spectator.

**Adakozzunk sürgősen a magyar Vörös-Kereszt
Egyletnek!**

A KIS KADÉT.

*Az ezredünknek kis kadétja
Nyalka legény, kicsit nyakas,
Tárcája, szíve tárva-nyitva
Vidám, könnyelmű kis kakas.
Nincsen jobb pajtás senki nála,
Bor mindig áll az asztalán
S ha este megjelen a bálba,
Bomlik utána mind a lány.*

Háborus idők legolcsóbb megörökítése
Fényképek 12 óra alatt elkészülnek!

ADRIA

műterem SZENTANNA-U. 5. SZÁM
Telefon 1266. :: 6 drb fényképes lap
2 kor. 12 drb nagytással 6 korona

Ott fenn a muszka csatatéren
Az ezredünk vad harcba száll,
S a kis kadét is megy merészen
... (A sapkáján egy rózsaszál),
Mély láz tüze ragyog szemében
És nem reszket szive, keze,
Bár golyót is kap a mellébe;
A bosszu-szomj száguld vele...
A zászlót feltűzi a sáncre,
Bár áthukasztja száz golyó:
Ugy érzi, báiban megy a táncra
S még haldokolva is bohón
Járja a halál valcerét
A kis kadét, a kis kadét.

Kereék.

(S) Igazi főpaphoz illő lelki finomság szólal meg a Miklóssy görög katolikus püspök bucsuzó lelkében. A kis életrevaló, okos, művelt Nyiregyháza boldog lehet nemcsak azért, mert diszes egyházi intézménnyel lett kereskedelmi és ipari forgalma is gazdagabb, hanem mert egy igazi nagy embert nyert előkelő társadalmá. Ime Miklóssy püspök szép szavakkal köszöni meg Debreczen vendégszeretét, amely minden volt, csak vendégszeretet nem. Hogy a püspökség nemzeties törekvése miatt ellenségeink által halálra volt szánva s hogy a derék főpap csak isteni véletlen szerencse által menekült meg, azt épen úgy nem fogja azért Miklóssy püspök elfelejteni, mint azt, a vendégszeretet sem, amely ugyan-csak furcsa arányban nyilatkozott meg a városi közgyűlésen, mikor arról volt szó, hogy itt legyen a püspöki székhely... Petőfi Sándor után még egy nagy magyar ember mondja el, azt, amit nagyon sokan elmondhatnak a ellenségek közül is, hogy ugyanis: Hej! Debreczen! Ha rád emlékezem stb...

(X) A kolera is elküldte Magyarországra és sajnos Debreczenbe is látogató névjegyét. Ez az, amitől legjobban féltünk, mert ha nem vigyázunk az orosz schrapnellnél, puskagolyónál jobban fogja szedni áldozatait a gyilkos járvány. A kolera ellen nekünk kell harcolni itthonmaradottaknak, fegyver forgatásra képteleneknek. De épen olyan szívós kitartással, mint hős véreinknek ott fenn a gránicon. Különösen magunkra vagyunk hagyva, a saját erőnkre vagyunk utalva most, mikor derék rendőrlégénységünket s ugyancsak tisztikarát is harcba szólította a hazafiui kötelesség. Most minden ember önmaga legyen magának a rendőrkapitánya s rendőrbiztosa. Mondanunk sem kell, hogy a legfőbb dolog a tisztaság és helyes étkezés. Most az egyszer azután jogunk van a mellettünk, körülöttünk lakók dolgát is figyelemmel kíséreni s minden gyanus esetben jelentést tenni a rendőrhatalomnak. Mert most az egyszer nem igaz az, hogy minden ember csak a saját háza előtt seperjen. Mert ha a szomszéd nem seper a maga háza előtt, akkor okos ember ilyen vészterhes időben akkor cselekszik helyesen, ha feljelenti.

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR DEBRECZENBEN.

Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betétállomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltószámítás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitel-levelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áruktár, Safe-deposit (magánletét pénz) r.

Affiliált intézetei: Kabai takarékpénztár r.-t., Nádasvári takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Flóktelep Vámospércs.

Nem fáj a feje másnap ha Littke pezsgőt iszik

(!) Aczél Géza főmérnök a zseniális működéséhez méltatlan hosszú és kinos, érdemtelen hajsza után újból elfoglalta hivatalát. Hogy mennyire igazságosan ítéli meg a *Debreczeni Szemle* az eseményeket, semmi se bizonyítja jobban, mint az a sziklaszilárd meggyőződésünk, melynek Aczél Géza hivatali felfüggesztésének első hírere kifejezést adtunk, kijelentvén, hogy majdan napnál fényesebbek lesznek az ő igazai s hogy elhagyott íróasztalát vissza fogja foglalni. Mindössze csak az időben tévedtünk, mert a rosszakarat huza-vonájára nem számítottunk teljes mértékben. Azt is megjósoltuk, hogy ez a „megrovási kaland“, mint az egyszeri népköltő és fűfapoéta nevezte az emberi okvetetlenkedéseket, sok, nagyon sok pénzébe fog kerülni a városnak. És Aczél Géza nagy szeretetét városa iránt és fényes képességeit a városi mérnöki hivatalban még sem fogják pótolni tudhatni. És ez is szóról-szóra így történt. Aczél Géza minden hivalkodás, a bosszuállás gondolata nélkül foglalja el diszes pozícióját. Ha oka volna is a bosszuállásra, gyakorolnia azt felesleges lenne. Szűk koponyájú ellenségei, a rövidlátás úgy is megbosszulták magukat az ő esetében. És sok ember kérdezheti egymástól azt, amit az egyszeri paraszt emberek annak idején és szintazonképpen, hogy ugyanis mi a fészkes-fülemilének is ették meg hát a békát.

(*) Csodálatos történetek apró mozaikjából fogják majd összerakni a most folyó harcok dicsőségteljes hosszú krónikáját. A magyar nemzet vitézi erényeinek virágai ezekben a korszakot alkotó harcokban épen olyan frissen virulnak, mint a Rakóczyak, Kinizsiek idejében, méltó csodálatára ama kishitűeknek, akik azt hitték, hogy soha sem fogja többé babér övezni a modern kor modern ifjainak homlokát, akiket megmértelyezett szerintük a kozmopolitizismus. És a magyar katonákon nem változtattak muló idők semmit sem. Egyik vitéz cselekedet a másikat szüli ott a harcmezőn, ahol Debreczennek is sok szép ifja dőlt ki vitéz tusák után a sorból. Nem régen még itt járt köztünk a daliás természetű, bohém jó kedvű Szigethi Benedek Sándor vivómesterünk is. Ma már halott s Szerbia vérellátott földjében pihen. Haláltmegvető bátorsággal harcolt, úgy halt meg, mint dicső kardot forgató ősei. Innen, szülő városából küldhetjük el csak jeltelen sirjára a szép emlékezés egyetlen babérágát.

(-) A szomorú őszi idők bekövetkeztek. Soha nem éreztük pedig úgy a természet haldoklása feletti buszignációját, mint most, mikor gomolygó ködök, hideg esőverés, fázós éjszakák arra emlékeztetnek, hogy míg mi barátságos meleg szobákban olvassuk a harci eseményeket, addig véreink köddel, esővel, hideggel dacolva küzdenek a mi jóvoltunkért. És soha sem éreztünk a sorstól olyan megalázást mi gyöngék, itthonmaradottak, vének és harcolásra alkalmatlanok, mint most. És egészen más okok miatt, mint ezelőtt, — kívánjuk, hogy bárcsak még egyszer fiatalok lehetnénk, erős lábunk, karunk. Dehogy is lenne akkor olyan szomorú mi előttünk az őszi idő fázós az eső s türhettelenek és ködös hajnalo... .

URÁNUS MOZGÓSZÍNHÁZ.
(KORONA PASSAGE.)

**E héten
szenzációs
műsor!**

(.) **A debreczeni vendéglősök ipartársulata** hivatalosan 5000 blokkot vett át a hadbavonultak hátramaradottjai segélyezésére a segítő-bizottságtól. Ebből átvettek: Lókody Sándor 1200, Kovács Aladár (Kis Debreczen) 500, Márkus Jenő, Nagy Árpád (Csokonai-400—400, Lévay Izsó (Rákóczi), Eröss Jakab (Magyar Király), Fürst Béla (Erzsébet) 300—300, Domán Dávid (Péterfia-u. 48.), Bróhn Ábrahám (Péterfia-u. 52.), Juhász Sándor (Péterfia-u. 59.), Böhm Ferenc (Árpád-tér) 200—200, Rosenberg Salamon (Otthon), Körös Jenő (Csapó-utca), Krausz Lajos (Korona), Czapp József (Csapó-utca), Horváth István (Rákóczi-u.), Schwartz Dániel pipás, Galamb Sándor (Péterfia-u. 55.), Tóth István (Kut-utca 124.) 100—100 darabot. Az ötlet Borgida Farkas kavésé (Royal), aki ifj. Weichinger Károlyval, Németh Andrással és Rosenberg Sándorral a Hungáriában, Angol királynőben és a Frohner éttermében saját elszámolásukra szintén ajánlják a 2 filléres blokkokat, úgy, hogy összesen 10—15 ezer van forgalomban. Nagyon kérjük a kávéházi, vendéglői közönséget, hogy fizetéseknél kérje a 2 filléres blokkokat, hogy derék pincéereink fáradozása ne legyen hiábavaló s hogy a segélyre szorultakon segítve legyen.

(.) **Egyjótékonyágáról** ismert nemesszívü urasszony, az ő jó lelkével védelmébe veszi a mi civiseinket s azt mondja a lapok hasábjain, hogy azok is adakoznak úgy a vöröskeresztnek, mint egyéb hazafias célokra is. Hát mi örömmel vesszük tudomásul az erre vonatkozó nyilatkozatot s kijelentjük, hogy derék polgártársainkat eszünk ágában sem volt megbántani. Egyszerűen cselekedetre óhajtottuk serkenteni őket s most is azt tesszük megjegyezvén, hogy civiseink igaz ugyan, hogy sokat adakoztak, de még mindég nem *eleget*.

(=) **Gallóla nem Magyarországé, de a monarchiáé.** A közös hazáé és most érezzük csak, hogy mennyire a miénk is. Ki gondolta volna néhány hónappal ezelőtt, hogy *Lemberg* miatt betegek fogunk lenni, mi nyakas magyarok, hogy elvesztését, ha ideig-óráig való elfoglalását, nem fogja a gyomruk megemészteni. Hogy álmatlanul fetrengve úgy gondolunk erre az osztrák városra, mint a reménytelen szerelmes szive választottjára. Hogy belebetegszünk abba a gondolatba, hogy *Lemberg* utcáit muszka katonák vastag talpa tapodja s hogy legnagyobb örömünk az lesz, ha az osztrák sógor megint a magáénak mondhatja *Lemberget*, amely városnak tulnyomó többségben a színét sem láttuk, amelyre életünkben kétszer se gondoltunk s amelynek visszafoglalása lesz valamikor, nem is nagysokára a legszebb álmunk, minden vágyunk, ha a saját vérünk hullása által, ha sok jó magyar szülő gyásza által is. Merthogy nagyon furesa az élet s csodálatos csipkeszerű finomságokból van összerakva az emberi szív.

**Adakozzunk sürgősen a magyar Vörös-Kereszt
Egyletnek!**

(.) **A Polgárórség** is megalakult Debreczenben, kiváló, zseniális rendőrfőkapitányunk szervezése mellett. A debreczeni polgárőröket szeretettel köszöntjük most, mikor önfeláldozó, önzetlen munkájukat megkezdik. Mi vének, gyöngék nehéz szolgálatra képtelenek teljes tudatában vagyunk annak, hogy a mi jóvóltunkért milyen nehéz, feletősségteljes munkára vállalkoztak, holott egyéb nyereségük nem lesz a dologból, mint a nemes cselekedetek nyomán fakadó nyugodt lelkiösmeret minden kínésénél drágább érzései.

— **Szomoru hangulatok** köszöntenek ránk este 11 óra után. A rendőrhatalóság intézkedésére ugyanis a kávéházakban és vendéglőkben csak 11 óráig tart a nyilvános zene és azon túl csak u. n. külön szobákban lehet mulatni. Ezt az intézkedést a legjobb akaratu körültekintés léptette életbe, de sajnos, épen ellenkező célt szolgál. Azok ugyanis, akik eddig csöndesen elszórakoztak éjfél tájon is egy-egy csésze feketekávé mellett, most szinte bele kergettetnek a mulatozásba. Mert a különtermek használatának első kompenzációja a pezsgőbontás. E mellett a mi művész cigányainkra épen olyan végzetes ez az intézkedés, mint azokra a szegény külvárosi muzsikuskokra, akik egész éjszakán át is alig tudták menkeresni a mindennapira valót, nem hogy két óra alatt. Utóvégre, akit sért érzületében az esti s éjfélig tartó zenélés, az ugyse megy kávéházba, ahol a mi zenészeink egzisztenciája az u. n. tányérozásra van alapítva Meg vagyunk győződve, hogy ez ügyben az illetékes hatóság, a közönség és zenészeink jól felfogott érdeke, együttesen megfogják találni azt a módozatot, amely mellett a hazafias lelki elborulás kedélye mellett megmarad a cigányság káposztája is. Legalább a káposztában hadd forogjon a kanál, ha már a husnőküliség mellett nincsen szükség villára, késre.

(!) **Gyönyörű nemzet a magyar**, mikor nem politizál. Nincs a világnak olyan gyönyörűséges nemzete, mint a miénk, mikor nem pártoskodik. Tisza Istvánban se a politikai vezért látja most, hanem a nagy eszű magyar embert, akinek egyes cselekedeteit csak most tudja megérteni. Mert ugye milyen üdvös cselekedet volt jó viszonyt teremteni a románokkal, azokkal is, akik hazánk határain túl élnek s azokkal is, akik együtt harcolnak velünk a lövészárkokban. Jó Károlyi Mihály is belátta, hogy sokkal nyugodalmasabb hely Berlin, Bécs, mint Páris és Szentpétervár. És a katonai terhek sok száz millióját sem sajnáljuk most, mikor nyilvánvaló, hogy elleneink mennyire felkészültek ellenünk. Pedig ők nem is erre az évre, hanem 1916-ra számították a világháborút. És a sok áldozat, szenvedés hallattára és érzései közt csak az az egy adhat mindan magyar embernek vigasztalást, hogy ha most nem, két esztendő múlva kellett volna szembe néznünk a világveszedelmekkel, amelyekkel akkor talán meg se tudtunk volna birkózni. Mig most mégis csak legyűrjük minden vonalon.

APOLLO

MOZGÓSZÍNHÁZ.

Ma, szombaton és holnap vasárnap

RENKIVÜLI ELŐADÁS:

Az álarcosnő.

Vígjáték 2 felvonásban.

Az orvos büne.

Dráma 2 felvonásban.

URANIA MOZGÓ-SZÍNHÁZ

**E héten
szenzációs
műsor!**

— **A bosszúnál** nincs csunyább valami a világon. A franciák bosszúja Németország ellen majdnem száz-
esztendő. A sádovai kudarc miatt indították az 1871-iki
háborút revansképen s most meg az utóbbi revansa-
képen támadták meg Vilmos császár seregeit. Nem
hiába nemtelen emberi tulajdonság a bosszúállás, a
franciák majd 100 esztendő bosszúja se hozott mást
a gallusok ivadékaira, csak pusztulást és nyomort. És
nem igaz, hogy az Isten is bosszúálló. Nem az Isten,
hanem a franciák bosszulták meg önmagukat és mind-
ama hiányzó erények, amelyek nélkül bármilyen művelt,
kulturált legyen is valamely nemzet, csak ideig-óráig
maradhat felszinen. A németek nagyon alapos, épen
alaposáguk miatt sokat gunyolt munkaszeregetete, fejlett
családi életük, mintaszerű kötelességtudás győzedelmes-
kednek most a francia erkölcselenségeken, melyhez
járult a józan ész pusztító bosszúérzet. Ha a franciák
belátják tévedésüket s eltemetik a Matuzsalemkorá bossz-
szut, bátran irhatják rá annak sarkóvére: *Itt nyugszik
a 100 éves meddón maradt bosszu...* És bár soha se
lenne feltámadása.

Jellemzi társadalmi fogalmaikat a gavallér-szabály,
hogy hitvány asszonyról is csak jót szabad mondani
Ebben benne lappang a tisztességes női nem megrágal-
mazása.

Egyebek közt két dolgot nem tudok megérteni:
Miért makaesség a nőnél, ami elv a férfinél és miért
elhetetlenség a férfinél ami erény a nőnél?

KEZTYÜK, KÖTSZEREK
BETEGÁPOLÁSI CIKKEK LEG-
NAGYOBB VÁLASZTÉKBAN:

Schön Sándor

kesztyű, kötszer- és orvosi
műszertárában

Piacz-utoza 26. sz. előtti barakból áthelyezett Piacz-
és Csapó-utoza sarkán lévő volt Kálnai-féle üzlet-
helyiségbe a BIKÁ-SZÁLLODÁVAL szemben. +++

ŐSZRE öltönyök legelegánsabb kivi-
telben, legkitűnőbb anyagból
KATONAI téli felszerelések leg-
nagyobb választékban
Legszebb kalapok, nyakkendők

Reiner Mór utóda Czeglédy A.
uridivat és uri-szabóság Piac-u. 21.